

ДІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Грабар В.О.

Студентка юридичного факультету

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

Актуальність теми полягає у тому, що при регулюванні цивільних відносин важливе значення надається засадам (принципам) цивільного законодавства. Значення засад (принципів) цивільного законодавства полягає у тому, що саме вони впливають на зміст цивільно-правових норм, а також використовуються при усуненні прогалин в праві і застосуванні норми за аналогією права, що важливо для цивільного права.

Мета. Метою дослідження є виявлення, постановка та вирішення фундаментальних теоретичних проблем загальних засад (принципів) цивільного законодавства України.

Дія актів цивільного законодавства у часі. Дія нормативно-правових актів у часі належить до правових явищ, знання про які набули сьогодні аксіоматичного характеру, є базовими компонентами правосвідомості сучасного юриста. А такі властивості нормативного акту, як здатність мати пряму чи зворотну дію у часі набули характеру принципів права. Попри таку загальновідомість та одно значність юридична практика ставить перед правниками ще чимало питань стосовно дії нормативно-правових актів у часі.

Статус актів офіційного тлумачення законодавчих норм сьогодні належить насамперед актам Конституційного Суду України. Вивчаючи питання дії нормативно-правових актів у часі, науковці виділили декілька категорій

правотворчих, правозастосовних та правоінтерпретаційних помилок.[1, с. 97-110]

Аналіз перехідних та прикінцевих положень низки нормативно-правових актів України вказує також і на інші їх недоліки пов'язані з темпоральною чинністю. До таких недоліків належать: – паралельне, несистемне використання термінів «чинність» та «дія», що утруднює визначення темпоральної дії нормативно-правового акту. [2]

Дія актів цивільного законодавства у просторі. У випадках, передбачених законом, постанови Кабінету Міністрів або їх окремі положення, що містять інформацію з обмеженим доступом, не підлягають опублікуванню і набирають чинності з моменту їх доведення в установленому порядку до

виконавців, якщо цими постановами не встановлено пізніший термін набрання ними чинності. У частині, не врегульованій вищезазначеними актами, порядок набуття чинності нормативних актів вищих органів державної влади визначається Указом Президента України № 503/97 від 10.06.1997 р. «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності».

Чинність акту залежить від реєстрації у Міністерстві юстиції лише за наявності двох умов. По-перше, це стосується лише нормативно-правових актів, тобто юридичних актів, що містять у своєму складі норми права (принаймні одну), завдяки чому вони мають неперсоніфікований характер і розраховані на неодноразове застосування, незалежно від строку їх дії, характеру інформації, яка міститься в них (зокрема, таємності тощо). По-друге, такий акт має зачіпати будь-які права, свободи й законні інтереси громадян, проголошені й гарантовані Конституцією та законами України, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Дія актів цивільного законодавства за колом осіб. Відповідно до ч.5 ст.59 Закону України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. «Про місцеве самоврядування» рішення ради нормативно-правового характеру набирають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо радою не встановлено більш пізній строк введення цих рішень у дію. Водночас пробілом у законодавстві залишається момент набуття чинності іншими актами органів і посадових осіб місцевого самоврядування, які містять норми права. Це, насамперед, рішення виконавчих органів місцевого самоврядування, а також, хоча швидше як виняток (оскільки це в основному ненормативні акти), накази керівників вказаних виконавчих органів, розпорядження відповідних голів. Якщо вони визначають права і обов'язки громадян, то на підставі ст.57 Конституції України передумовою їх чинності обов'язково має бути доведення до відома адресатів.

Таким чином, норми права, втілені у нормативно-правових актах, можуть набувати чинності:

- 1) з дня прийняття такого акту (у випадках, що не підпадають під жодне з наведених законодавчих правил);
- 2) з дня його офіційного оприлюднення, тобто –
  - а) як правило, з дня опублікування;
  - б) в окремих випадках відповідно до абз.3 ч.1 вищезгаданого Указу Президента України, з дня оприлюднення через радіо чи телебачення;

в) з дня отримання їх державними органами та органами місцевого самоврядування (такий порядок оприлюднення застосовується відповідно до ст.55 Закону «Про Кабінет Міністрів України» та ст.7 Указу Президента України № 503/97, якщо акт містить інформацію з обмеженим доступом і через це не підлягає опублікуванню або не має загального характеру та відповідним органом прийняте рішення не публікувати його);

3) після закінчення певного строку з дня оприлюднення акту;

4) з терміну, прямо вказаного у відповідному нормативному акті;

5) з дня настання умов, визначених у нормативному акті (наприклад, згідно з п.11 Розділу XV Конституції України ч.1 ст.99 цього акту вводиться в дію після введення національної грошової одиниці – гривні);

6) з дня реєстрації акту у органах міністерства юстиції чи з моменту спливу встановленого строку з дня реєстрації акту – для відповідної категорії нормативних актів.

Окремої уваги потребує законодавчо закріплений порядок, відповідно до якого суб'єктам нормотворчості надана можливість вводити в дію нормативні акти з моменту їх опублікування [3, с.63–64; 16, с.56; 17, с.38–40; 7, с.111].

Виходячи з зазначених міркувань, вітчизняне законодавство потребує свого удосконалення в цьому напрямку. Таким чином, розмежувавши різні аспекти темпоральної дії нормативних актів, ми системно розглянули можливі способи визначення початку їх календарної дії, з'ясували їх відображення в українському законодавстві, звернули увагу на окремі проблеми, що існують у цій сфері.

Висновок. Таким чином, у запропонованій дефініції деталізовано певні ознаки нормативності правового впливу: коло його адресатів має бути нормативно визначене, однак не персоніфіковане; стосовно них цей вплив має бути прямим (безпосереднім).

Література:

1. Асланян Н.П. Основные начала российского частного права : автореф. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук / Н.П.Асланян. – М., 2016. – С. 50 с.
2. Бахрах Д. Н. Действие норм права во времени: Теория, законодательство, судебная практика / Д. Н. Бахрах. – М. : Норма, 2014. – 224 с.
3. Андреева М. Л. Действие налогового законодательства во времени : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук : 12.00.07 / М. Л. Андреева. – М., 2014. – 25 с.